

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української філології

Курсова робота
на тему:

«ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ЗЗСО»

студентки групи СЛукр 03-20
філологічного факультету освітніх технологій
спеціальності 014 Середня освіта,
спеціалізації 014.01 Українська мова і
література,
освітньої програми Українська мова і
література,
англійська мова, зарубіжна література
Прес Софії Олександрівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Заскалета В. П.

Кількість балів _____
Національна шкала _____
Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище, ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище, ініціали)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	5
1.1. Поняття інновації та її застосування на уроці української літератури.....	5
1.2. Інноваційні форми і методи.....	10
РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	17
2.1. Методологія та структура інноваційних уроків.....	17
2.2. Результати та обговорення.....	19
ВИСНОВКИ.....	23
РЕЗЮМЕ.....	24
RESUME.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	26
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні вимоги до освіти диктують необхідність пошуку нових, інноваційних форм і методів роботи на уроках української літератури. Це і є ознакою прогресу у навчанні дітей. Адже традиційні методи навчання вже не завжди дають бажаний результат, тому що учні сприймають інформацію по-різному, мають різні інтереси та потреби. Використання інноваційних форм і методів роботи дозволяє зробити уроки більш цікавими та динамічними, активізувати пізнавальну діяльність учнів, формувати в них ключові компетенції, необхідні для успішного навчання та життя в суспільстві.

Вивчення цієї проблеми є актуальним у зв'язку з постійним розвитком суспільства та вимогами до якості освіти. Результати дослідження можуть стати важливим внеском у методичну практику викладання української літератури та сприяти підвищенню ефективності навчального процесу в цьому напрямі.

Об'єкт дослідження: інноваційні форми і методи роботи на уроках української літератури.

Предмет дослідження: особливості використання інноваційних форм і методів роботи на уроках української літератури в закладах загальної середньої освіти.

Мета дослідження: аналіз та оцінка ефективності інноваційних форм та методів роботи на уроках української літератури в закладах загальної середньої освіти.

Завдання дослідження:

- вивчити теоретичну літературу з проблеми дослідження;
- проаналізувати досвід роботи вчителів української мови та літератури ЗЗСО;
- провести анкетування учнів ЗЗСО;

- розробити методичні рекомендації щодо застосування інноваційних форм і методів роботи на уроках української літератури.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, анкетування, спостереження, бесіди з вчителями та учнями.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Поняття інновації та її застосування на уроці української літератури

Термін “інновація” походить з грецької мови і перекладається як “новизна”. Він визначається як: 1) впровадження новаторських ідей або рішень; 2) сукупність заходів, спрямованих на впровадження в економіку нової техніки, технологій або винаходів. Уперше це поняття виникло в іноземних дослідженнях ХІХ століття, коли виникла галузь інновацій — неологія (наука про нововведення). В межах цієї галузі стали досліджуватися закономірності технічних новацій у сфері матеріального виробництва. Це поняття також знайшло своє відображення в економіці та стало ключовим фактором стійкого розвитку країни.

Інноваційні тенденції, які наразі активно розвиваються в українській системі освіти, будуть успішно втілені та досягнуть бажаних результатів лише в разі, якщо буде забезпечено гармонійну взаємодію зі світовим та європейським співтовариством, а також із використанням результатів досліджень і досвіду, накопичених вітчизняною наукою і практикою. Як відомо, походження терміну “інновація” можна простежити до латинського “innovation”, що означає “відновлення”, “оновлення” або “зміна” (Патон, 2008, ст. 19). В освітньому середовищі “інновація” вказує на розробку свіжих підходів і технологій, що ґрунтуються на переосмисленні минулого досвіду, впровадженні передових досягнень та їх комплексному використанні.

У соціолого-педагогічному словнику термін “інновації” пояснено як впровадження нових методів організації праці та управління, що зачіпає не лише окремі підприємства, а й їхній загальний комплекс (за редакцією Семенової, 2006, ст. 79).

О. П. Чубко пояснює, що слово “інновація” походить від латинського кореня і перекладається як “оновлення”, “зміна”, “введення нового”. У

педагогічному контексті, інновацію можна визначити як упровадження нововведень, спрямованих на поліпшення процесу та результатів навчально-виховного процесу.

І. Підласий стверджує, що інновації являють собою концепції, процеси, інструменти та результати, спрямовані на покращення педагогічної системи. Розбіжності у розумінні цього поняття виникають через різне тлумачення його авторами сутнісного змісту, а також через різний ступінь радикальності запропонованих нововведень (Підласий, 1998, ст. 3).

О. Листопад розглядає різноманітні аспекти поняття “інновація”, такі як: організаційна форма інноваційної діяльності; нові професійні дії педагога; зміни у практиці освіти; процес створення, поширення та застосування нових практичних засобів; новаторство, що впливає на результати освітнього процесу; фінальний результат інноваційної діяльності; втілене нововведення; комплексний процес створення; оновлення; результат творчої діяльності.

Окрім терміна інновація часто послуговуються термінами “новація” та “нововведення”. Різноманітність цього явища та його неоднозначність, на нашу думку, призвели до відсутності однозначного підходу до його визначення. Розглянемо кілька трактувань для наочності.

На відміну від традиційного навчання, яке спрямоване на передачу учневі певної суми знань, інноваційне навчання спрямоване на інтелектуальний розвиток особистості учня.

Отже, для досягнення найбільшої ефективності навчання необхідно, щоб традиційні та інноваційні методи навчання взаємодіяли та доповнювали один одного. Це призведе до вищої якості навчання, ніж за умови використання лише одного виду навчання (Печерська, 1995, с. 63).

З вивчення наукової літератури щодо досліджуваної проблеми видно, що є різні погляди на сутність інноваційного уроку. Згідно з О. Антиповою, В. Паламарчуком, Д. Рум'янцевою (1991, с.67), інноваційний урок полягає у такій структуруванні змісту та форм, що здатне викликати зацікавленість учнів і сприяти їхньому оптимальному розвитку й вихованню. Л. Лухтай описує як

інноваційний урок той, що виходить за рамки встановлених дидактичних меж, де вчитель не дотримується чітких етапів навчального процесу, методів та традиційних форм роботи (1992, с.32). Е. Печерська виявляє головну особливість інноваційного уроку у навчанні певного матеріалу через численні асоціації та різні емоції, що сприяє створенню позитивної мотивації навчальної діяльності (1995, с. 63).

О. Митник та В. Шпак наголошують, що інноваційний урок виникає завдяки нетрадиційній педагогічній теорії, уважному самоаналізу діяльності вчителя, передбаченню перебігу тих процесів, що відбуваються на уроці, а головне – завдяки відсутності штампів у педагогічній технології (1997). Кизименко (2018, с.) пропонує умовну класифікацію інноваційних уроків (див. рис.1):

Рис.1. Умовна класифікація інноваційних уроків

Кульневич С. В. та Лакоценіна Т. П. розрізняють “такі типи інноваційних уроків:

1. Уроки зі зміненим способом організації (лекції та мозкові штурми).

2. Уроки, пов'язані з фантазією (урок-казка та театралізований урок).
3. Уроки з ігровою змагальною основою (вікторина та КВК).
4. Уроки – аналогії певних дій (урок-суд та урок-аукціон).
5. Уроки, що імітують які-небудь види діяльності (урок-експедиція та урок-екскурсія).
6. Уроки з трансформацією стандартних способів організації (семінар та залік).
7. Уроки – аналогії з відомими формами й методами діяльності (урок-диспут, урок-дослідження).
8. Уроки – аналогії з відомими формами й методами діяльності (урок-диспут, урок-дослідження)” (цит. за: Перфілова, 2017, с. 141).

Назви таких уроків дають уявлення про цілі, завдання та методи проведення таких занять.

“В. А. Щеньов пропонує класифікувати інноваційні уроки, розширивши типологію “класичного” уроку”. Наприклад, уроки вікторини, запуск проєктів та інші подібні відносяться до групи уроків контролю знань, тоді як уроки-конференції класифікуються як уроки формування нових знань (цит. за: Волкова, 2003, с. 576).

У підручнику Підласого (2010) І. П. “Педагогіка” перераховано 36 різновидів інноваційних занять (урок-гра, урок-діалог, бінарний урок та інші). Ми віддаємо перевагу саме цій класифікації, оскільки вона найбільш докладно віддзеркалює спрямування кожного уроку, а також його структурні й організаційні особливості.

Однак, незважаючи на різноманітність класифікацій інноваційних уроків, всі вони мають спільні риси:

- збільшення зацікавленості серед учнів;
- активізація пізнавальної діяльності та партнерство з учнями;
- розкриття резервних можливостей особистості;
- розвиток комунікаційних умінь і навіть акторської майстерності та ораторського мистецтва;

- створення умов для учнівського самомотивації;
- сприяння формуванню вміння самостійно узагальнювати, систематизувати та аналізувати;
- креативність та неформальність;
- формування в учнів власного погляду;
- нестандартний підхід до оцінювання результатів роботи та інше.

У молодому віці існує потреба у формуванні особистого світогляду, активному розвитку уяви та фантазії, а також бажанні досягнення успіху та самовдосконалення в суспільстві. З нашого погляду, найбільш ефективними є інноваційні уроки, що заохочують підлітків до активного розв'язання завдань та проблем.

Відомий педагог А. Макаренко стверджував: “Яка дитина в грі, такою вона переважно буде у праці” (цит. за: Пальчевський, 2007, с. 576). Важливо згадати, що дитина виховується у грі, зокрема під час інноваційних уроків під час повторення, вивчення та закріплення нового навчального матеріалу.

Інноваційні методи уроків змінюють застарілі підходи в навчально-виховному процесі в школі та сприяють оптимальному розвитку та навчанню учнів (Корицька, 2016, с. 5). Проведений методичний аналіз таких уроків дає підстави стверджувати, що всі вони можуть успішно використовуватися в процесі вивчення української літератури.

У сучасних школах поширені уроки, які відображають інноваційний підхід. Їх можна навіть назвати “модними”, однак ставлення до них є неоднозначним (Лухтай, 1992, с.31).

Ми можемо спостерігати за різноманітністю та цікавістю інноваційних уроків, але багато педагогів вважають нецільним базувати навчальний процес тільки на них. Достатньо їх використовувати на етапі узагальнення та закріплення знань, умінь і навичок для застосування навчальних досягнень учнів у нестандартних ситуаціях (Малафійк, 2009, с. 406).

Сучасність потребує активного розвитку новаторських педагогічних методів для викладання української літератури в загальноосвітніх школах.

Серед різних видів новаційних методів навчання, найбільш поширеними є: колективне навчання, гейміфікація, проблемне вивчення, проєктне навчання, модульні програми, інтерактивні підходи, комп'ютерні технології, інтенсивні методи, використання інформаційних засобів, дистанційні технології, системи тренінгу та інші.

У наш час учителі виокремлюють два інноваційних підходи до навчання літератури, які істотно відрізняються від традиційних методів: метод проєктів та компетентнісно-діяльнісний метод.

Ще одним значущим напрямком розвитку освіти, визначеним новою освітньою парадигмою, є впровадження у навчальний процес соціокультурного наслідування від майбутнього до сучасного, тобто реалізація ідеї “неперервного навчання”, яке перетворюється у концепцію неперервної освіти. Освіту вже не розглядають як досягнення певного рівня знань, а вважають процесом, що триває протягом всього життя.

Розвиток літературної освіти, крім того, орієнтований на розвиток емоційного інтелекту та забезпечення тісної співпраці між ЗЗСО, учнями та їх батьками.

Сучасна освіта постійно еволюціонує та адаптується до сучасних вимог, що ставить перед педагогами нові завдання. Ці вимоги інспірують на нові ідеї та підходи до навчання. Сучасному вчителю необхідно активно пристосовуватися до змін та відповідати вимогам сучасності.

Один з важливих завдань сучасного педагога — це сприяти розвитку творчої атмосфери та формуванню життєвої компетентності.

1.2. Інноваційні форми і методи

Вивчення літератури як предмета дає широкі можливості для дослідницької роботи. Це дозволяє учням розвивати навички самостійного творчого мислення і навички уважного аналізу художніх текстів.

Нові інноваційні методи навчання допомагають підтримати традиційні уроки, сприяють активній взаємодії між вчителем та учнем, а також відкривають можливості для особистісно орієнтованого навчання.

Можливі форми роботи включають індивідуальну, парну та групову. Зазвичай їх використовують послідовно, але можна використовувати кожен окремо як самостійний метод організації діяльності. Важливо відзначити, що парне мозкове штурмування є корисним для учнів, які мають труднощі з висловленням своїх думок перед великою аудиторією. Поодиноким учням може легше вступати у контакт зі всією групою, порозумівшись з товаришем. Очевидно, що робота в парах дозволяє більшій кількості учнів висловити свої думки.

Впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес спрямоване на досягнення основної мети сучасної освіти – навчити дітей навичок самостійного навчання. Цей процес можна описати наступною послідовністю: активний пошук знань, їх розуміння, запам'ятовування, освоєння, застосування та досягнення компетентності, необхідної для успішного завершення навчання.

Інноваційні технології в освіті передбачають організацію навчального процесу у невеликих групах, які спільно працюють над загальною метою під керівництвом учителя та з активною участю учнів.

У методиці навчання прийнято розрізняти такі форми інноваційних технологій:

- технологія критичного мислення;
- ігрові технології;
- технології інтерактивного навчання;
- проєктна технологія;
- технологія особистісно орієнтованого навчання;
- технологія проблемного навчання;
- інформаційно-комп'ютерні технології;

- нестандартні форми навчання.

Такі форми роботи, як рольові ігри, дослідницька діяльність, захист проєктів, представлення презентацій сприяють загальному розвитку учнів.

Нестандартний урок — це результат спільної творчості учнів та вміння вчителя, який розвинув свій власний стиль та використовує нетрадиційні форми та методи роботи з дітьми. На відміну від звичайного уроку, спрямованого на засвоєння знань і навичок, нетрадиційні заняття націлені на більше повне врахування вікових особливостей, інтересів, схильностей та здібностей кожного окремого учня.

Інноваційні форми і методи навчання на уроках української літератури — це партнерські стосунки між учителем та учнем, з учнем та вчителем, учнем та учнем, у результаті яких здійснюється досягнення мети й завдання уроку.

Технологія критичного мислення посідає важливе місце на уроках української літератури.

Критичне мислення — це процес, що передбачає ухвалення обдуманих та самостійних рішень на основі аналізу.

Згідно з І. Олійником, методи навчання являють собою спільну діяльність вчителя та учнів, спрямовану на засвоєння мовних знань, вмінь та навичок, а також на організацію пізнавального процесу учнів.

Методи й прийоми критичного мислення на уроках української літератури бувають такими:

- літературний диктант;
- сенкан;
- коло Вена;
- характеристика головного героя;
- асоціативний куш.

Сучасне навчання потребує вчителя, який використовує цікаві методи та форми, щоб зробити процес освіти більш ефективним. Технології

інтерактивного навчання стають невід'ємною підтримкою для вчителя в цьому.

Інтерактивні технології відображають організацію процесу навчання, в якому знання засвоюються та нові вміння формуються через активну взаємодію учнів, спрямовану на досягнення певного результату. Це здійснюється за допомогою специфічних методів, що сприяють побудові міжособистісних відносин та стимулюють колективне навчання.

Перед учнем стоїть конкретне завдання, за виконання якого він має відзвітувати або його діяльність буде залежить від результату його групи.

Інтерактивні методи навчання — це спосіб взаємодії вчителя та учня, під час якого учні активно долучаються до роботи.

До інтерактивних методів відносимо:

- робота в групах;
- незакінчене речення;
- групові дискусії;
- мозковий штурм;
- займи позицію;
- коло ідей.

Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу. Процес викладання передбачає введення нових знань та створення атмосфери, де відчуття морального задоволення від інтелектуальної праці стає ключовим. Збагачення знаннями стимулює учнів до постійного самовдосконалення.

Метод пізнавальних ігор. Сприяє створенню живої та захоплюючої атмосфери, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу через використання емоційно насиченої форми його подачі. Різноманітні ігрові методи, такі як ділові, рольові та ситуативні, моделюють реальні життєві ситуації, взаємодію людей та об'єктів. Вони можуть використовуватись як основна або допоміжна форма навчального процесу. Розвиваючий вплив досягається шляхом спонукання до імпровізації та природного розкриття творчих потенціалів

учнів. Гра виховує упевненість, сприяє самовираженню та повному розкриттю власних здібностей і можливостей.

Прикладом може бути гра “Що? Де? Коли?”. У класі формуються дві групи, які чергово займають місця за столом. Гра відбувається у стилі відомого телешоу. Кожна з команд отримує конверт із запитанням. Журі оцінює правильність відповідей і підраховує кількість набраних балів.

“Мозковий штурм” (брейнстормінг від англ. brain storming). Цей метод сприяє організації колективної й творчої роботи у класі з метою стимулювання розумової активності учасників та знаходження продуктивних ідей, конструктивних рішень і вирішення складних або нестандартних завдань. Він особливо корисний на етапі початкового аналізу проблеми або в разі, коли процес вирішення став замкнутим.

Метод проєктів реалізує диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні. Проєкт може відзначатися різноманітними варіантами, такими як дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний, аналітичний та ігровий. У його основі лежить спрямування на інтереси та побажання учасників. Автором проєкту, що може бути спеціальним навчальним завданням, може бути як вчитель, так і учень (якщо він висловлює свою пропозицію). Оскільки проєкт розробляється та втілюється учнем або групою учнів, цей метод сприяє активізації їхньої відповідальності і формуванню партнерських відносин між учасниками проєкту та вчителем.

Отже, освітні новації є цілеспрямованим процесом, що передбачає часткові зміни у меті, змісті, методах, формах навчання, способах та стилі діяльності, з метою адаптації освітнього процесу до поточних вимог часу і соціальних потреб ринку праці. Крім того, впровадження та затвердження нового в освітній сфері має своєю причиною позитивні зміни, тому воно повинно бути засобом для вирішення актуальних завдань конкретного навчального закладу та пройти експериментальну перевірку перед остаточним впровадженням інновацій.

Передусім, це має полягати в сучасному моделюванні, організації нестандартних уроків; індивідуалізації засобів навчання; класного, групового і додаткового навчання; факультативного, за вибором учнів, поглиблення знань; проблемно-орієнтованого навчання; науково-експериментального при вивченні нового матеріалу; розробці нової системи контролю оцінки знань; застосуванні комп'ютерних, мультимедійних технологій; навчально-методичної продукції нового покоління. Таким чином, серед сучасних технологій навчання, своєчасність і корисність яких підтверджена досвідом роботи закладу освіти, слід виділити: особистісно-орієнтовані, інтеграційні, колективної дії, інформаційні, дистанційні, творчо-креативні, модульно-розвивальні тощо. Вони мають стати основою для ефективної дидактико-методичної, психологічної, комунікативної взаємодії учня та вчителя викладача й прояву компетентних навичок. У цій технології особистість, тобто здобувач освіти, — головний суб'єкт, мета, а не засіб досягнення поставленої мети.

“Товсті” і “Тонкі” питання. Під час уроку вчитель інколи ставить питання, на які легко відповісти “так” чи “ні”, але набагато частіше є питання, на які не можна відповісти однозначно. Тим не менш, ми нерідко опиняємось у ситуаціях, коли людина, яка ставить запитання, вимагає від нього однозначної відповіді. Тому учнів необхідно вчити розрізняти ті питання, на які можна дати однозначну відповідь “Тонкі” питання (Хто? Що? Коли? Може...? Буде...? Чи міг...? Як звати...? Чи було...? Чи згодні ви...?) — та ті, на які відповісти настільки точно неможливо. “Товсті питання” (Дайте три пояснення, чому...? Поясніть, чому...? Чому ви думаєте...? Чому ви думаєте...? У чому відмінність...? Припустіть, що буде, якщо...?) — це проблемні питання, що передбачають неоднозначні відповіді. Ці питання можуть бути використані на будь-якій із трьох стадій уроку: на стадії виклику — це питання до вивчення теми; на стадії осмислення — спосіб активної фіксації питань у процесі читання, слухання; під час роздумів — демонстрація пройденого.

П'ятихвилинне есе — це вид письмового завдання, яке використовується на кінець уроку з метою підбиття підсумків для учнів та надання вчителю уявлення про їх рівень розуміння теми. Учні пропонують два завдання: розповісти про свої відкриття щодо теми та сформулювати питання, на які вони б хотіли б отримати відповіді. Вчитель збирає ці роботи миттєво і може використати їх для подальшого планування уроків.

Кейс-технології. Метод кейсів, або кейс-технології, полягає у вивченні конкретних сценаріїв життєвих або професійних ситуацій. Учні аналізують реальні або вигадані випадки, які відображають не лише певний набір знань, а й вимагають застосування цих знань для вирішення проблеми, яка в них виникає. У цьому випадку важко знайти чітке рішення для самої проблеми. Основний акцент у навчанні переноситься з простого запам'ятовування готових знань на співтворчий процес між учнем та вчителем, де відбувається демократичне обговорення та спільне здобуття знань.

Загалом діяльність вчителя при використанні кейс-методу включає дві фази. Перша — складна робота зі створення кейсу та питань для його аналізу. Друга — діяльність у класі, де вчитель виступає зі вступним та завершальним словом, організує діловий настрій, оцінює внесок учнів у аналіз ситуації.

Ситуативні завдання (кейси) під час уроків літератури можуть бути пов'язані:

- з проблемами та перспективами взаємин між головними героями твору;
- зі складання маршруту пересування героя твору;
- зі складанням хронологічних таблиць подій, що відбулися.

Використання кейс-технології в навчанні літератури передбачає існування протиріч у текстах, які стають основою для створення проблемних ситуацій та практичних завдань. Ці ситуації призначені для обговорення учнями та пошуку оптимальних рішень.

РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2.1. Методологія та структура інноваційних уроків

Для підготовки дослідження було використано різноманітні джерела, а також досвід педагогів школи, де проходила практика. Дослідження проводилося впродовж першого семестру 2023–2024 навчального року на базі ОНЗ “Романівська гімназія”. Учасниками експерименту були учні 8 класу (25 учнів) та педагоги (10 чоловік), які викладають в цьому класі. Усі вчителі мають різний стаж роботи з дітьми та різну кваліфікаційну категорію.

На першому етапі нашого дослідження щодо популярності інноваційних уроків з української літератури у 8 класі ми провели спостереження, відвідавши десять уроків у 8 класах. Крім того, ми провели бесіди з учителями-словесниками щодо їх досвіду застосування інноваційних методів уроків і труднощів, з якими вони зіштовхуються під час процесу навчання.

На другому етапі нашого дослідження, у процесі проходження практики, було розроблено і проведено інноваційний урок-дослідження «Література рідного краю» в 8-А класі ОНЗ “Романівська гімназія” (план уроку подано у додатку Б).

У третьому етапі дослідження були проведені анкетування обох сторін: вчителів та учнів. Опитування вчителів включало 5 відкритих запитань (див. рис. 2 у додатку). Аналогічне опитування було проведено серед восьмикласників для визначення їхнього ставлення до використання інноваційних методів на уроках.

Успішний урок має бути добре організованим і структурованим. Його цілі та завдання повинні бути чітко визначені, а структура уроку повинна мати логічний зв'язок між всіма його частинами. Урок повинен також відповідати попереднім заняттям та створювати перспективу для наступного.

Підготовка до уроку включає в себе підготовку демонстраційного та роздаткового матеріалу, створення можливостей для самостійної роботи

учнів, контроль та перевірку завдань, а також підкреслення складних моментів нового матеріалу.

Урок має сприяти розвитку когнітивних процесів учнів, формуванню їх особистісних якостей та підтримувати позитивне ставлення до навчання.

Проведення уроку вимагає оптимального темпу, створення сприятливого психологічного клімату, співпрацю між вчителем та учнями, а також підтримку інтересу до навчання.

Додамо, що при підготовці інноваційного уроку-дослідження «Життєвий і творчий шлях Івана Юхимовича Коваленка» ми намагалися дотримуватися усіх зазначених вище вимог.

Застосування інновацій вносить певні зміни до структури уроків. Як правило, вона включає таких п'ять елементів:

- мотивація;
- оголошення теми та очікуваних навчальних результатів;
- надання необхідної інформації;
- комплекс вправ;
- рефлексія.

Вчені-методисти вважають цю структуру важливою для створення інноваційних уроків, оскільки вона чітко відображає всі етапи навчання та допомагає досягти поставлених цілей, забезпечуючи успішність уроку. Тому її можна використовувати при плануванні уроків з української літератури для 8-класників.

Отже, аналіз наукової літератури показує, що вчителі, методисти та дидакти погоджуються, що застосування інноваційних методів на уроках допомагає покращити взаємини між учнями та вчителями. Ці методи стимулюють зацікавленість у навчанні та підвищують рівень знань учнів у різних предметах, включаючи українську літературу. Також важливо враховувати психологічні особливості учнів, такі як вік, стать, здібності та

інтереси. Наприклад, для підлітків інноваційні методи можуть сприяти їх творчому розвитку через цікавий процес вивчення та освоєння матеріалу.

2.2. Результати та обговорення

Результати спостережень та досліджень з вчителями вказують на те, що всі вони застосовують нестандартні методи навчання, проте з різною частотою. Учителі відмітили наступні труднощі під час впровадження інноваційних підходів у навчанні української літератури:

- необхідність попередньої підготовки вчителя перед проведенням інноваційних уроків;
- можливе перевантаження учнів та зміст шкільної програми;
- великий обсяг часу, необхідний на підготовку до таких уроків;
- не завжди вдале викладання змісту матеріалу у нетрадиційній формі;
- організація роботи всіх учнів класу є іноді складною, адже під час онлайн уроків та демонстрації екрану, неможливо побачити охочих відповідати на запитання;
- поведінка учнів на інноваційних уроках вимагає більшої уваги вчителя;
- погане технічне забезпечення, особливо в маленьких або сільських школах;
- обмежений доступ до додаткової та довідкової літератури для самостійної роботи учнів;
- обмежена кількість годин на вивчення літератури;
- низький рівень вихованості та обмежений інтерес до навчання.

Згідно з висновками опитування, це може призвести до серйозних проблем у знаннях та навичках учнів, особливо, якщо діти знаходяться на онлайн навчанні.

Застосування інноваційних методів викладання також має негативний вплив, оскільки більшість учнів не цікавляться читанням. Інтернет, відео- та аудіоматеріали дозволяють знайомитися з художніми творами без читання.

Багато сучасних учнів вважають, що читати повністю непотрібно, достатньо ознайомитися з коротким варіантом або скористатися виданнями, де можна знайти виконану готову роботу, тобто вони обирають найлегший шлях.

Під час аналізу усіх анкет, які нам довелося опрацювати впродовж дослідження, виявилось, що більшість вчителів ставляться позитивно до інноваційних уроків, і наразі вже 70% з них активно використовують цей метод навчання.

Педагоги вважають, що введення інтерактиву впродовж навчання — це корисно для навчально-виховного процесу. Щодо ефективності, 7 вчителів вважають інноваційні уроки ефективними, 2 — не завжди, а 1 — неефективними. Згідно з зібраною інформацією, більшість використовують до 5 типів інноваційних уроків, таких як уроки-казки, подорожі, ігри та змагання, а деякі використовують більше 5 типів, таких як уроки-диспути, конференції та круглі столи. З анкет учнів стало відомо, що дітям найбільше подобаються ігри, тести, відеофрагменти та додаткові завдання у формі проєктів, творів та кросвордів. Особливо їх цікавлять командні ігри, змагання для отримання додаткових оцінок.

Відповідь на питання про те, чи доцільне чи недоцільне проведення інтерактивних уроків, була такою:

- викликає інтерес до навчання на 100%;
- сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу на 78,3%;
- розвиває активність на уроці на 91,3 %;
- надає можливість показати себе, висловити власну думку при умові, що вчитель буде залучати учнів, на 96,6 %.

Підсумовуючи та розвиваючи власний інноваційний підхід, можемо стверджувати, що застосування інноваційних методів і підходів до вивчення української літератури має безліч переваг:

- всі учні беруть участь у процесі навчання;
- навчання проводиться у формі командної роботи;
- сприяє формуванню доброзичливого ставлення до опонента;

- кожен має можливість висловити свою думку;
- створюється ситуація успіху;
- розвиваються навички толерантного спілкування.

Завдяки використанню такого підходу впрацьовуються комунікативні вміння та навички, налагоджуються емоційні контакти між учасниками навчального процесу; забезпечується вивчення матеріалу; діти навчаються слухати думку інших. Це сприяє впровадженню комплексу методів, що дозволяє підкреслити увагу на основних аспектах та зробити навчання цікавішим та результативнішим.

Використання інноваційних уроків має більше переваг, ніж недоліків. Успіх у впровадженні педагогічних інновацій залежить від багатьох чинників, але головним є розуміння, бажання і готовність вчителя до їх використання. Незважаючи на велику свободу у формуванні уроків, вчителю потрібно дотримуватися певних вимог.

Використання дослідницьких уроків в українській літературі корисне, оскільки вони сприяють самовираженню та комунікації, залучають учнів до активної пізнавальної та дослідницької діяльності. Структура такого уроку містить п'ять елементів: мотивація, оголошення теми та очікуваних навчальних результатів, надання необхідної інформації, комплекс вправ і підбиття підсумків (рефлексія). Підбираючи вправи, важливо моделювати структуру та наповнення уроку, щоб акцентувати увагу на основних питаннях.

Отже, учні цінують інноваційні підходи в навчанні через те, що на таких уроках вони почувають себе більш активними і залученими до процесу навчання. Творчість вчителя спонукає дітей більше експериментувати, використовувати свої знання і навички в нових ситуаціях. Інноваційні уроки надають можливість здійснити головну місію педагога — навчити учнів навчатися, створити сприятливі умови для кращого засвоєння навчального матеріалу та розвитку критичного мислення. Такі уроки стимулюють учнів до активної участі в навчальному процесі, підтримують їхню зацікавленість та

мотивацію. Отже, можна зробити висновок, що інноваційні уроки мають більше переваг, ніж недоліків.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження було виявлено, що впровадження інноваційних підходів у навчальний процес з української літератури дозволяє підвищити якість навчання та зацікавленість учнів у вивченні предмету.

Аналізуючи різноманітні методи та форми роботи, було виявлено, що їх використання сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їх критичного мислення та творчих здібностей. Зокрема, використання інтерактивних технологій, проєктної роботи, рольових ігор та інших інноваційних методик робить уроки української літератури більш цікавими та ефективними.

Важливим фактором є те, що успішне впровадження інноваційних форм і методів роботи на уроках української літератури потребує підтримки з боку адміністрації закладу, систематичного підвищення кваліфікації вчителів, а також розвиненої матеріально-технічної бази.

У подальших дослідженнях можна розглядати питання ефективності впроваджених інновацій та їх вплив на академічні результати учнів, а також дослідження думки учасників навчального процесу щодо нових підходів до викладання української літератури.

Звичайно, впровадження інноваційних форм і методів роботи на уроках української літератури потребує від учителя ретельної підготовки, часу та зусиль. Однак результат того вартий, адже це дозволяє виховати грамотних, всебічно розвинених особистостей, які готові до життя в сучасному світі.

Інноваційні форми і методи роботи на уроках української літератури є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу. Їхнє впровадження дозволяє зробити навчання більш ефективним, цікавим та динамічним, а також сприяє формуванню ключових компетенцій учнів.

РЕЗЮМЕ

У зв'язку зі змінами підходів і вимог до проведення сучасного уроку в закладах загальної середньої освіти, а також, враховуючи те, що відбувається активний розвиток технологій, обрано тему курсової роботи “Інноваційні форми і методи роботи на уроках української літератури в закладах загальної середньої освіти”.

У **першому розділі** роботи розглянуто теоретичні основи інноваційних форм і методів роботи на уроках української літератури в ЗЗСО, особливості освітніх новацій, які є цілеспрямованим процесом, що передбачає часткові зміни у меті, змісті, методах, формах навчання, способах та стилі діяльності. Згадано позитивні зміни впровадження та затвердження нового в освітній сфері, що повинно бути засобом для вирішення актуальних завдань конкретного навчального закладу.

У **другому розділі** був проведений аналіз застосування інноваційних форм та методів на уроках української літератури в ЗЗСО, визначено відсоток позитивного впливу від використання новітніх технологій на уроках української літератури, описано, що учні цінують інноваційні ідеї вчителя, на таких уроках діти активні, творчість вчителя сприяє підвищенню бажання випробувувати власні сили в творчій діяльності.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів. Обсяг роботи становить 25 сторінки. У списку використаної літератури налічується 30 джерел.

Ключові слова: *інноваційний урок, форми і методи на уроках української літератури з використанням сучасних технологій, нестандартний урок, мозковий штурм.*

RESUME

In connection with changes in approaches and requirements for conducting a modern lesson in general secondary education institutions, as well as taking into account the fact that there is an active development of technologies, the topic of the course work "Innovative forms and methods of work in lessons of Ukrainian literature" was chosen.

In the first section of the work, the theoretical foundations of innovative forms and methods of work in the lessons of Ukrainian literature, the features of educational innovations, which are a purposeful process that involves partial changes in the purpose, content, methods, forms of learning, methods and style of activity, are considered. The positive changes of the implementation and approval of the new in the educational sphere were mentioned, which should be a means to solve the actual tasks of a particular educational institution.

In the second chapter, an analysis of the use of innovative forms and methods in the lessons of Ukrainian literature was carried out, the percentage of positive impact from the use of the latest technologies in the lessons of Ukrainian literature was determined, it was described that the students value the teacher's innovative ideas, at such times the children are active, the teacher's creativity increases the desire to develop own goals in creative activity.

The coursework consists of an introduction and two sections. The volume of work is 25 pages. There are 30 sources in the list of used literature.

Keywords: *innovative lesson, forms and methods in Ukrainian literature lessons using modern technologies, non-standard lesson, brainstorming.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Антипова, О., Рум'янцева, Д., & Паламарчук, В. (1991). У пошуках нестандартного уроку. *Школа, 1*, 65–69.
- Бондаренко, Ю. (2016). Види навчальних матеріалів з української літератури, напрями і шляхи їх вивчення. *Українська мова і література в школах України, 12*, 7-12.
- Бугайчук, К. Моделі інноваційного навчання.
http://e-lpro.blogspot.com/2020/06/blog-post_3046.html
- Волкова, Н. (2003). Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видавничий центр «Академія».
- Ворот, І. П., & Якуб, С. В. (2021). Упровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів: навч.-метод. посіб. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка.
- Ворот, І. П. (2021). Інформаційно-освітнє середовище для реалізації різних форм навчання у сучасній школі. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 6*, 3–10.
- Грімко, Г., Мельник, О., Сокіл, І., & Чорний, О. (2020). Методичні рекомендації щодо організації роботи сайту закладу освіти (із фокусом на повагу прав людини в онлайн-просторі). ВАІТЕ.
<https://qrqo.page.link/WeCdv>
- Дем'яненко, С. (2001). Враховувати інтереси. Дивослово. *12*. 53–54
- Демчук, О. (2000). Нестандартні уроки з української літератури. 9-11 клас. Підручники і посібники. 142 с
- Дичківська, І. М. (2004). Інноваційні педагогічні технології: навч. Посіб. Академвидав.
- Дробязко, С. В. Сухомлинський, О. & Олесь. (2007). Урок-дослідження. *Відкритий урок. 9*, 57-60;
- Кухаренко, В. М. (2021). Теорія та практика змішаного навчання: монографія. КП «Міськдрук».
<https://qrqo.page.link/vWJsb>

- Кизименко, О.М. (2018). Нестандартні уроки української літератури. *Українська мова та література. 11-12.* 61-89
- Корицька, Г. (2016). Реалізація проблемно-пошукової, дослідницької діяльності учнів засобами веб-квест технології. *Українська мова і література в школах України. 11.* 3-7
- Лухтай, Л. К. (1992). Нестандартний урок. *Початкова школа. 3-4.* 31-32
- Малафійк, І. В. (2009). Різні види нетрадиційних уроків. Дидактика: Навч. посібн. Кондор.
- Митник, О. (1997). Нарис нестандартного уроку. *Початкова школа. 12.* 11-22
- Моделі змішаного навчання: особливості, поради, успішні приклади. EdEra R&D. <https://qr.go.page.link/nCfvP> (дата звернення: 24.06.2022).
- Морзе, Н. та ін. (2021). Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. *Використання QR-кодів 2021. Спецвипуск.* 1–53. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39>
- Морзе, Н.В. Сучасні технології навчальних закладах: проблеми та шляхи вирішення. <https://qr.go.page.link/vi45y>
- Муляр, А. (2016). Цікаві проекти в моїй школі. *Завуч. 20.* 4-7
- Патон, Б. Є. (2008). Наука – інноваціям. *Наука та інновації, 5.* 19–20.
- Пальчевський, С. С. (2007). Педагогіка: Навч. посіб. Каравела.
- Перфілова, Н. С. (2017). Нестандартні уроки української мови і літератури. Група «Основа». 141 с.
- Печерська Е. (1995). Уроки різні та незвичайні. *Рідна школа. 4.* 62-65
- Підласий, І. П. & Підласий, І. А. (1998). Педагогічні інновації. *Рідна школа. 12.* 3-17.
- Підласий, І. П. (2010). Продуктивний педагог [Електронний ресурс]: навч. посіб. Настільна книга вчителя (1 – 7 розділи). Вид. група «Основа».
- Пометун, О. І., Пироженко, Л. В. & ін. (2003). Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посіб. А.С. К.

- Ситченко, А. Л. (2011). Методика навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посіб. для студентів-філологів. Ленвіт.
- Ходанич, Л. П., Гнаткович, Т. Д., & Андрела, Л. В. (2005). Урок як форма організації навчання рідної мови: Навчально-методичний посібник для вчителів-словесників. 2-е вид., доп. Інформаційно-видавничий центр ЗППО.

Урок-дослідження

Тема: Література рідного краю (8 клас)

Мета уроку:

– **навчальна:** познайомити семикласників із життєвим і творчим шляхом Івана Юхимовича Коваленка, скласти цілісне уявлення про нього як людину, митця, громадянина; зацікавити творчістю письменника; удосконалювати навички виразного читання.

– **розвивальна:** розвивати пам'ять, логічне мислення, пізнавальні інтереси; уміти працювати в групі й презентувати результати своєї діяльності; вміти самостійно робити висновки; уміти давати власну оцінку почутому; спонукати дітей до пошукової діяльності та самостійної роботи.

– **виховна:** через художнє слово передати дітям красу, силу почуттів автора; виховувати любов до творчості Івана Коваленка; виховувати почуття національної гордості, любові до рідної землі, мистецької спадщини, почуття гордості за поетів свого міста.

Цілі уроку:

Учні знатимуть:

– цікаву інформацію про рідне місто;
– основні віхи життєвого та творчого шляху Івана Коваленка;
– роль родини, культурного оточення і самоосвіти у формуванні світобачення письменника.

Учні вмітимуть:

– співпрацювати в групі;
– вчитися бачити найголовніше та найсуттєвіше у вивченому матеріалі;
– вміти висловлювати власні міркування;
– презентувати результати власної діяльності.

Тип уроку: засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Форма проведення: Урок-дослідження.

Методи, прийоми та форми роботи:

робота в групах, самостійна робота, дослідження, вправи та методи: “квітка”, “притча”, “мікрофон”, “асоціативний куш”, “намисто”, “коло думок”.

Обладнання: фотоматеріали, виставка листівок, проєктних робіт учнів, творів поета, портрет Івана Коваленка, фільм “Дума про вчителів (про поета-дисидента Івана Юхимовича Коваленка)”.

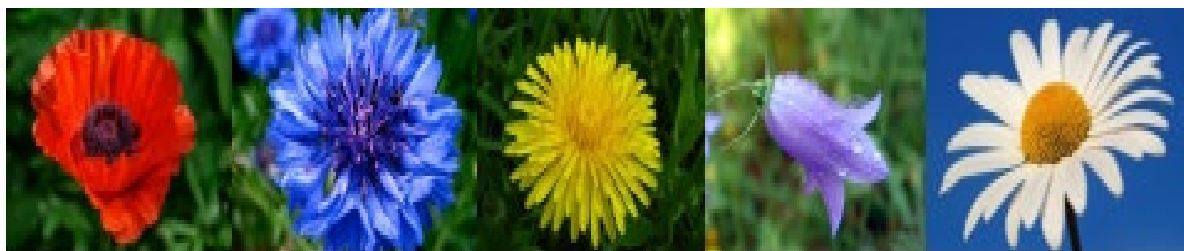
Технічні засоби навчання: ноутбук, проєктор, екран.

Хід уроку:

I. Організаційний момент. Забезпечення емоційної готовності учнів до уроку.

Вправа “Квітка”.

Під тиху мелодію вчитель роздає всім учням паперову польову квітку. Потім учитель запитує учнів, чи люблять вони квіти та які асоціації вони у них викликають. (Святковий настрій, свято, подарунок).

Рис.1. Моделі квіток

Вчитель: Квіти – це не лише символ прекрасного, життя, але і обереги. Хочу, щоб сьогоднішній урок став святом для кожного з Вас.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа “Притча”.

Жив-був один монах. І протягом більшої частини свого життя він намагався з’ясувати, чим відрізняється Пекло від Раю. На цю тему він розмірковував і вдень, і вночі. Однієї ночі, коли він заснув під час своїх болісних роздумів, йому на снилося, що він потрапив у Пекло.

Озирнувся він навколо і бачить: сидять люди перед котлом з їжею. Але якісь виснажені й голодні. Придивився він трохи краще – у кожного в

руках ложка з довгою ручкою. Зачерпнути з котла вони можуть, а в рот ніяк не потраплять.

Раптом підбігає до ченця місцевий службовець (судячи з усього, чорт) і кричить:

— Швидше, а то запізнишся на потяг, що йде до Раю.

Приїхав чоловік до Раю. І що ж він бачить?!

Та ж картина, що і в Пеклі. Котли з їжею, люди з ложками з довгими ручками. Але всі веселі й ситі. Придивилася людина – а тут люди цими ж ложками годують один одного.

Отже, щоб у нас з вами не вийшло, як у старій притчі, я пропоную прийняти певні правила:

- бути толерантними;
- уміти слухати і чути один одного;
- говорити по черзі;
- бути відвертими;
- висловлювати свою думку.

III. Оголошення, оголошення теми та очікуваних результатів.

(звучить пісня «Я тут зростав». Музика Вікторії Саліванової на вірш Івана Коваленка «Верба похила над водою...»).

Тема нашого уроку звучить так: «Поет і правда – речі нероздільні, Як нероздільні правда і краса!» (І. Ю. Коваленко)

Вчитель: Дорогі діти! Щойно ви прослухали пісню на слова нашого поета-земляка, в минулому вчителя нашої школи Івана Юхимовича Коваленка Сьогодні у нас з вами незвичайний урок із літератури рідного краю. Це урок-дослідження, урок – вшанування пам'яті видатної людини нашого міста, нашої школи.

Наш урок ми присвятимо видатному поету Коваленку І. Ю. творчість якого багатогранна. Епіграфом до уроку є слова нашого земляка, поета І. Ю. Коваленка: «Пишу, хоча б і не хотів, пишу тому, що Бог велів, Себе замучую й слова, аби душа була жива...» І. Ю. Коваленко

Вчитель: Уроки літератури рідного краю – це складова частина краєзнавства. Київщина стала Батьківщиною для багатьох відомих композиторів, художників, поетів та письменників. Її чудові пейзажі, солов'їні гаї, синьоокі річки, оксамитові степи не раз їх надихали.

На уроці ми будемо досліджувати матеріал, який ви збирали заздалегідь. Не щодня нам випадає нагода знайомитися з творчістю поетів-земляків, а тимпаче про поета, який вів свою професійну діяльність в нашій школі. На сьогоднішньому уроці ми дослідимо творчий доробок Івана Юхимовича Коваленка, будемо аналізувати його поезію, а найголовніше – це те, що сьогодні я хочу почути вашу думку щодо тих віршів, які ми будемо аналізувати. У зо-шитах запишіть тему уроку. Основні моменти вам слід занотовувати.

У нас на уроці будуть працювати пошуково-дослідницькі групи, адже вони мали випереджувальні завдання.

На попередніх заняттях ви об'єдналися в групи по шість учнів:

1. Керівник – координує роботу членів групи, оцінює участь кожного.
2. Інформатори – відповідають за пошук й переробку інформації.
3. Дизайнери – відповідають за створення доповіді та презентації.
4. Доповідач – відповідальний за захист презентації.

Свої досліді ви оформили у вигляді доповідей, які ми сьогодні заслухаємо.

IV Актуалізація знань, надання необхідної інформації.

Вчитель: Чим відрізняється поезія від прози?

Учень: На відміну від прози, поезія – це твори, які написані віршами та мають ритмічно організовану мову. Слово «поезія» також вживається і в переносному значенні, воно означає особливо красиве явище, яке було змальоване у творі, наприклад: поезія кохання й молодості. Для поезії характерне римування – розміщення рим у вірші.

Вчитель: Можливо хтось з групи дослідників хоче доповнити цю відповідь? Доповнення немає. Відповіді були повними та зрозумілими.

Вчитель читає вірш Вірш Коваленка Івана Юхимовича:

УЧИТЕЛЬ

Все життя хотів писати вірші,

Все життя він жив і марив ними.

Попішав всі справи завершити,

А тоді вже брався за рими.

Вірші і без нього є кому строчити,

Тільки б то на світі і турботи,

Треба сіяти, жати, дітей учить,

Треба всю неправду побороти.

Прагнув він поезії в житті,

А в житті багато справ буденних,

І згасали мрії золоті

У тривогах подвигів щоденних.

Так він жив і сам того не знав,

Що знайшов свою високу тему:

Всім життям своїм він написав –

І не вірш, а пристрасну поему!

Я рядки його життя читав,

І так часто боляче ставало,

Що поетів різних – вистачає,

А людей достойних дуже мало!

– Якою ви уявляєте людину, що написала цей вірш?

– Чи прагнете стати справжніми свідомими українцями? Що для цього треба? (Відповіді учнів).

Робота над темою уроку. Захист проєктів.

Проблемне питання: Чи варто пам'ятати в наш нелегкий час, вчителів, поетів та інших діячів, які проживали в нашому місті?

Слово вчителя про завдання, які стояли перед учнями протягом 2 тижнів. (Діти розташовуються згідно сформованих раніше груп).

Вчитель: Непростим був шлях, який ви обрали собі у досягненні мети. Вагалися, сперечалися, переконували... Хочеться зрозуміти, чому саме таким став ваш вибір. Усі працювали натхненно і прийшов час презентацій. Тож вдалого і цікавого перегляду та прослуховування доповідей.

(Перегляд презентації. Обговорення.)

Презентація I групи (Додаток А).

Презентація II групи.

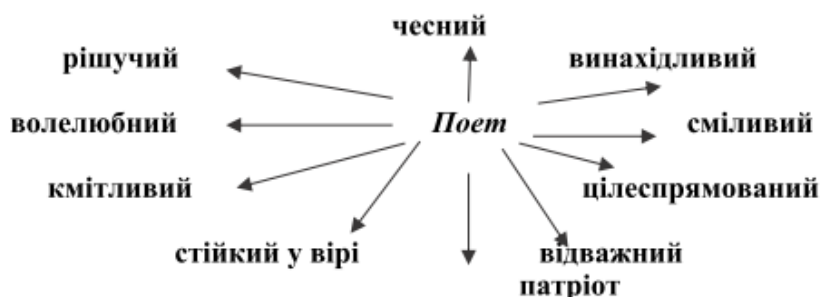
V. Усвідомлення. Інтерактивна вправа. Відповіді на поставлене проблемне питання.

Намагатимемося дати відповіді на питання: Вправа «Намисто» (Робота з портретами Коваленка І. Ю.).

Уважно розгляньте фотографії митця. Використовуючи прийом «Намисто», розкрийте внутрішній світ поета, особливості його характеру: інтелігентний, проникливий погляд, щирий, задумливий...

Вправа «Асоціативного куща».

Створення асоціативного куща «І. Ю. Коваленка»(рис. 2).

Рис.2. Приклад асоціативного куща

Вправа «Коло думок».

Оберіть частину біографії І. Ю. Коваленка, прокоментуйте її, визначте місце поета в українській літературі.

– якою була ця людина?

– який внесок він зробив у розвиток школи, української літератури, культури.

VI Рефлексія.

Про поета можна говорити безкінечно, але, на жаль, урок закінчується. І наостанок хочеться почути :

Вправа «Вільний мікрофон».

Учні по-черзі говорять свою думку:

1. Я сьогодні...

2. Більш за все мені сьогодні

запам'яталося...

3. Найцікавішим було...

4. Найбільше мене вразило...

5. Поет Іван Коваленко для мене – це...Оцінювання роботи учнів (учитель і учні оцінюють роботу кожної групи, відповідно виставляються оцінки за урок).

VII Домашнє завдання.

(на вибір учнів)

1. Написати замітку до шкільної газети про урок, враження від нього.

2. Скласти власний вірш «Доторкнуся серцем до поета ...» або скласти замітку «Моє місто – моя гордість».

ДОДАТОК 2

Анкетування

№	Питання	Відповідь
	Як Ви ставитеся до інноваційних уроків: позитивно, негативно, нейтрально?	
	Чи часто Ви використовуєте інноваційні уроки при вивченні свого предмету?	
	Які типи інноваційних уроків Ви використовуєте?	
	Вкажіть, які труднощі та проблеми у Вас виникають під час проведення інноваційних уроків?	
	Як Ви вважаєте, чи доречно використовувати інноваційні уроки при вивченні вашого предмета?	